

บทที่ 1

บทนำ

ปัญหาและความเป็นมาของปัญหา

ศาสนาอิสลามมีเป้าหมายในการสร้างความสัมพันธ์ที่ถูกต้องระหว่างบุคคลและสังคมด้วยการกำหนดให้สมาชิกในสังคมมีหน้าที่รับผิดชอบซึ่งกันและกัน อันจะทำให้เกิดพลังและคุณภาพทางสังคมที่แข็งแกร่ง เพื่อให้ผู้อยู่เหนืออำนาจของปัจเจกบุคคล ด้วยเหตุนี้จึงมุ่งหมายอย่างหนึ่งของกฎหมายอิสลาม คือ ต้องการให้เกิดความเสมอภาคและการนำทฤษฎีเกี่ยวกับการกระจายความมั่งคั่งมาใช้ ขจัด การกักตุนการเอาเปรียบและการใช้ชีวิตฟุ่มเฟือยออกไปจากสังคม และต้องการให้สมาชิกในสังคมมีความมั่นคงในการดำเนินชีวิต ด้วยเหตุนี้ อับดุลอาซิซได้กล่าวไว้ว่า “ อิสลามได้กำหนดหลัก ประกันในการดำเนินชีวิตไว้ให้แก่รัฐหรือสังคมถึงสองรูปแบบด้วยกัน คือ หนึ่งการประกันในช่วง เวลาที่มีเหตุฉุกเฉินโดยการนำภาษีหรือขุมทรัพย์ที่พบอยู่ในดินมาช่วยเหลือประชาชนเมื่อเกิดอุทกภัย วัตภัย หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่สร้างความเดือดร้อนต่อประชาชน สองการประกันในช่วงเวลาปกติ โดยการนำชะกาสุและเงินบริจาคนำไปช่วยเหลือคนยากจนเป็นต้น เม็ดเงินเหล่านี้มีเป้าหมายเพื่อการ ช่วยเหลือคนยากจนหรือบุคคลที่เป็นหนึ่งในแปดจำพวก¹ ที่อัลกุรอานได้ระบุไว้ ซึ่งถือว่าเป็นเงินที่ สามารถนำมาช่วยเหลือให้แก่ประชาชนได้ในช่วงเวลาปกติ”

(อัลคัยยาต.1987:39)

ชะกาสุเป็นองค์ประกอบหลักในอิสลาม โดยถูกจัดเป็นอันดับที่สองรองลงมาจากละหมาด ซึ่ง หากเราศึกษาถึงเรื่องราวเกี่ยวกับการจัดเก็บชะกาสุตั้งแต่ที่ท่านนบีมุฮัมมัด ที่อัลลิลลอฮุอะลัยฮิ วะสัลลัม จนถึงสมัยเคาะลีฟะฮ์ทั้งสี่² จะพบว่าปัญหาการจัดเก็บชะกาสุครั้งแรกในช่วงที่อุมัยยกัร รอฎียัตตอลฮ์อันฮ์ ดำรงตำแหน่งเคาะลีฟะฮ์ คือ กลุ่มมุสลิมในประเทศเยเมนไม่ยอมจ่ายชะกาสุ เพราะ ถือว่าชะกาสุเป็นสิ่งที่ต้องจ่ายให้แก่ท่านนบี คืออัลลิลลอฮ์¹ เป็นการส่วนตัว และเมื่อท่านเสียชีวิตไป แล้วก็ไม่จำเป็นต้องจ่ายชะกาสุให้แก่ใครอีกต่อไป

(อญูโซบ.1303:86)

และในประเทศอียิปต์เมื่อปี ค.ศ. 1948 ระบบการทำธุรกิจของโลกได้เปลี่ยนแปลง จนทำให้เกิด ปัญหามากมายเกี่ยวกับทรัพย์สินชะกาสุและทรัพย์สินที่เป็นบรรทัดฐาน ในการคำนวณพิกัดของชะกาสุ เช่น

¹ ได้แก่ คนจน คนอนาถา เจ้าหน้าที่จัดเก็บชะกาสุ คนที่เพิ่งเข้ารับอิสลาม คนที่เป็นทาสที่ต้องการเงินไปได้ตัวเองออกจากความเป็นทาสดัง กล่าว ผู้มีหนี้สิน กำนานำเงินไปใช้ในหนทางของอัลลิลลอฮ์ (ศุบหวนะฮ์วะดาอาตา) และคนขาดเงินขณะเดินทาง

² คือ ท่านอุมัยยกัร ท่านอุมัยร ท่านอุษมาน และท่านอลี

ปัญหาการจัดเก็บทรัพย์สินที่ผลิตขึ้นเป็นพืชผลผลิตทางการเกษตรว่าจะเก็บแค่เพียงพืชผลผลิตบางชนิด หรือว่าพืชผลผลิตทุกชนิดที่ปลูกขึ้นมาเพื่อเป็นอาชีพ จนในที่สุดต้องออกกฎหมายชะงากษุมตรา ที่ 10 ว่า จะต้องเก็บชะงากษุมตราทุกชนิดที่เป็นผลผลิตทางการเกษตร และการคำนวณพิภคชะงากษุมตราว่าจะเอาทรัพย์สินอะไรเป็นบรรทัดฐาน จนในที่สุดได้มีการลงมติกันว่า ให้ถือเอาราคาของค่าเป็นบรรทัดฐานในการคำนวณพิภคชะงากษุมตรา เพราะทองเป็นทรัพย์สินสามารถแทนเงินสดได้และเห็นมารตราฐานในระดับสากล

(อุษมาน.1979:201)

และในปี ค.ศ. 1951 ประเทศซาอุดีอาระเบีย ได้เกิดปัญหาที่ประชาชนบางคนหรือบริษัทบางบริษัทไม่ได้รับการจ่ายชะงากษุมตรา ในที่สุดทางประเทศซาอุดีอาระเบียได้ออกกฎหมายให้ประชาชนทุกคนที่สามารถจ่ายชะงากษุมตราได้ หรือแม้แต่บริษัทต่าง ๆ ต้องจ่ายชะงากษุมตราให้แก่องค์การเก็บชะงากษุมตราของรัฐ จนถึงในปี ค.ศ. 1957 ประชาชนในจังหวัดนัจญ์ดีของประเทศซาอุดีอาระเบีย ได้มีการเรียกร้องต่อรัฐบาลซาอุดีอาระเบีย ให้ผ่อนผันการจ่ายชะงากษุมตราเงินสดต่อรัฐ เป็นการจ่ายชะงากษุมตราให้แก่คนยากจนในเครือญาติของพวกเขาเอง จนได้รับการตอบรับจากฝ่ายรัฐบาล

(อุษมาน.1979:203)

ในประเทศลิเบีย ได้เกิดปัญหาความสับสนในการจ่ายชะงากษุมตรา เนื่องจากต่างคนต่างจ่ายกันเอง จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1971 ทางรัฐบาลลิเบียได้ออกกฎหมายชะงากษุมตราขึ้นว่า รัฐบาลเป็นผู้จัดเก็บและแจกจ่ายชะงากษุมตรา ขณะเดียวกันในกฎหมายชะงากษุมตรา 35 ของลิเบียได้ระบุรายละเอียดลงไปว่า ทรัพย์สินที่ไม่ชัดเจน เช่น เงินสด เป็นต้น เจ้าของทรัพย์สินเป็นผู้จ่ายเองได้ แต่ทรัพย์สินที่ชัดเจน เช่น สวนผลไม้ เป็นต้น ทางรัฐจะต้องเข้าไปจัดเก็บด้วยตัวเอง

(อุษมาน.1979:204)

และในปัจจุบัน หากมองถึงปัญหา ประเทศไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดสงขลาก็มีปัญหาอยู่มากไม่น้อยไปกว่าอดีตในประเทศอิสลามเท่าใดนัก เพียงแต่ปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้นส่วนมากเกี่ยวกับเรื่องที่มีมุสลิมไม่ค่อยให้ความสนใจและไม่เข้าใจในเรื่องของชะงากษุมตราเท่าที่หน้าจะเป็น ในเรื่องนี้ อับดุลเราะห์มาน กาเหยีม ซึ่งเป็นบุคคลหนึ่งในคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลา ได้กล่าวไว้ว่า “การจัดระบบชะงากษุมตราในจังหวัดสงขลามีปัญหาอยู่มากมาย ถึงแม้ว่าระบบชะงากษุมตรา เป็นระบบหนึ่งที่อิสลามได้กำหนดขึ้นมานานแล้วก็ตาม แต่ถือได้ว่าเป็นเรื่องใหม่ที่พยายามจะนำมาใช้ในสังคมมุสลิมอย่างจริงจัง และเป็นเรื่องยากในการจัดระบบชะงากษุมตราให้ได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายโดยไม่มีอุปสรรคใด ๆ เพราะต้องแก้ไขเปลี่ยนแปลงประเพณีที่เคยปฏิบัติกันมาเป็นเวลานานออกไป ซึ่งหลายคนไม่ต้องการให้ผลประโยชน์เหล่านี้ตกถึงผู้อื่น หรือจะพูดง่าย ๆ ว่าต้องเสียผลประโยชน์ไป อีกปัญหาหนึ่งคือ ชาวมุสลิมในจังหวัดสงขลาบางส่วนไม่ยอมจ่ายชะงากษุมตรา เพราะไม่เข้าใจเรื่องราว

ละเอียดของชะกะสุ ซึ่งถือได้ว่าเป็นปัญหาสำคัญที่จำเป็นจะต้องแก้ไขกันต่อไปเช่นเดียวกัน”¹ และ อาศิส พิทักษ์คุมพล ประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลา ได้กล่าวไว้ว่า “ในสังคมมุสลิมไทย ส่วนมากได้รู้จักเรื่องของภาระมากกว่าเรื่องของชะกะสุ จนเกือบจะถือได้ว่าเมื่อพูดถึงชะกะสุ หลายคนคิดว่าเป็นเรื่องใหม่ที่กำลังจะนำมาใช้ในสังคมอิสลาม ดังนั้นเมื่อนำระบบชะกะสุมาใช้กับสังคมมุสลิมไทย ปัญหาที่มักจะมีเกิดขึ้นคือ เรื่องของการแต่งตั้งอามิล² ที่นักวิชาการมุสลิมไทยยังมีการโต้เถียงกันอยู่ว่าสามารถตั้งอามิลเหมือนกับในยุคที่ท่านนบี ศ็อลล็อลลอฮุฮฺยังมีชีวิตอยู่ได้หรือไม่ ส่วนเรื่องของการเข้าใจถึงความสำคัญของชะกะสุและความสำคัญต่อหน้าที่รับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวมของมุสลิมยังมีน้อย ถึงแม้ว่าอิสลามกำหนดให้มุสลิมต่างช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และช่วยกันสร้างสังคมให้เข้มแข็งก็ตาม และในส่วนของผู้นำ ก็ยังไม่เข้าใจวิธีการจัดเก็บที่ตีพอ ซึ่งถือได้ว่าเป็นเรื่องปกติที่จะเกิดขึ้นในสังคม เพราะเรื่องบริหารชะกะสุถือได้ว่าเป็นสิ่งใหม่ในสังคมมุสลิมในอำเภอสิงหนคร แต่เชื่อว่าเมื่อมีการดำเนินการให้คนในพื้นที่ได้เห็นเป็นผลขึ้นมาแล้ว จะได้รับการตอบสนองเป็นอย่างดี ซึ่งในเรื่องเหล่านี้จำเป็นจะต้องใช้เวลาในการขจัดปัญหาต่าง ๆ”³

ในส่วนของสังคมมุสลิม หากได้มีการนำหลักการชะกะสุมาใช้ เชื่อว่าสามารถแก้ไขปัญหาค่าความยากจนในสังคมมุสลิมให้เบาบางลงไปได้ ซึ่งถือได้ว่าเป็นส่วนช่วยในการแก้ปัญหาความอดอยากตามนโยบายของรัฐบาลได้อีกด้าน ดังนั้นหากไม่มีการทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดระบบชะกะสุอย่างจริงจัง อาจจะทำให้สังคมสูญเสียโอกาสในการแก้ปัญหาความยากจนของสังคมมุสลิมไป ขณะที่คนกลุ่มนี้คาดว่าจะทำหน้าที่ช่วยเหลือสังคมโดยการจ่ายชะกะสุ ก็ไม่ได้ทำหน้าที่อันนี้ ในที่สุดจะทำให้สังคมสูญเสียประโยชน์ส่วนนี้ไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันอาชีพและธุรกิจในรูปแบบใหม่ได้เกิดขึ้นมากมายที่นักกฎหมายมุสลิมรุ่นก่อนไม่ได้ชี้ขาดไว้ว่ารายได้จากอาชีพดังกล่าวต้องจ่ายชะกะสุหรือไม่ เพราะยังไม่ได้เกิดขึ้นในยุคนั้น อาชีพและธุรกิจเหล่านี้บ้างก็ใช้ทุนอย่างมหาศาล เช่น บริษัทโรงงาน เป็นต้น บ้างก็ใช้ทุนไม่มากนัก เช่น การเลี้ยงสัตว์ การทำสวนยางพารา ขนาค่อม เป็นต้น และในบางอาชีพยังมีปัญหาเกี่ยวกับวิธีการจ่ายชะกะสุ เช่น เป็นนายแพทย์ สถาปนิก หรือแม้กระทั่งเงินเดือนข้าราชการ สิ่งเหล่านี้ สังคมมุสลิมไทยยังรอคอยคำตอบที่ชัดเจนจากนักวิชาการมุสลิม โดยส่วนตัวของผู้วิจัยถือว่าเป็นหน้าที่รับผิดชอบต่อสังคม ที่ต้องช่วยกันค้นหาคำตอบให้ได้เพื่อประโยชน์ของสังคม

¹ ดร. ฮับศุรเราะห์หมาน กาทฮีม (สัมภาษณ์), 17 เมษายน 2545

² เจ้าหน้าที่จัดเก็บชะกะสุ

³ อาศิส พิทักษ์คุมพล (สัมภาษณ์), 23 เมษายน 2545

จากปัญหาของชะงาชูที่เกิดขึ้นในสังคมมุสลิมในอำเภอสิงหนคร ไม่ว่าจะเป็นการละเลยในเรื่องของการจัดการในระบบชะงาชู หรือการจ่ายชะงาชูในรูปแบบเก่า ๆ จนกลายเป็นประเพณีที่มีการปฏิบัติกันมาอย่างยาวนาน หรือแม้กระทั่งผู้นำระดับท้องถิ่นในชุมชนมุสลิม ยังไม่ได้ศึกษาค้นคว้าอย่างจริงจังในเรื่องของการจัดเก็บและแจกจ่ายชะงาชู สิ่งเหล่านี้ผู้วิจัยจึงเห็นว่าเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการศึกษาวิจัยในเรื่องระบบชะงาชูและการนำมาประยุกต์ใช้ในอำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระบบการบริหารชะงาชูตั้งแต่สมัยของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะลวะอัลลาฮิฮิม และในสมัยของเคาะลีฟะฮ์อุมัยยะฮ์และในสมัยของเคาะลีฟะฮ์อับดุลอะซิช
2. เพื่อศึกษาวิธีการแจกจ่ายชะงาชูของชาวมุสลิมในอำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา
3. เพื่อศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับการจัดระบบชะงาชูของชาวมุสลิมในอำเภอสิงหนคร
4. เพื่อศึกษาระบบชะงาชูที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในอำเภอสิงหนคร

สมมติฐาน

1. การจัดเก็บและแจกจ่ายชะงาชูในอำเภอสิงหนคร ดำเนินการอย่างไม่เป็นระบบ

จากการสังเกตผู้วิจัยพบว่า บรรดาอิหม่าม คอเต็บ และบิหลันในอำเภอสิงหนครไม่ได้ให้ความสนใจเท่าที่ควร ส่วนมากการจ่ายชะงาชูผู้นำศาสนาหรืออิหม่าม มักจะปล่อยให้มีการจ่ายกันเองอย่างไม่เป็นระบบ ร่อเจด บูรันวีจิตร ประธานชมรมอิหม่ามอำเภอสิงหนคร ได้ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า ส่วนมากอิหม่ามมักจะพูดถึงรายละเอียดของชะงาชูฟิเดเราะฮ์¹ที่ต้องจ่ายในวันอีดิทเท่านั้น ส่วนชะงาชูอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งชะงาชูจากการทำธุรกิจแบบสมัยใหม่ที่เกิดขึ้นในชุมชน อิหม่ามไม่ได้ให้ความสนใจและไม่ได้พูดถึงรายละเอียดมากนัก ทั้งที่เป็นที่มาของทรัพย์สินชะงาชูขนาดใหญ่ในสังคม ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากอิหม่าม คอเต็บ และบิหลัน ยังไม่มีความเข้าใจมากพอที่จะคิดคำนวณใน

¹ คือ การบริจาคเพื่อต้องการให้ลืดอกในเดือนรอมฎอน มีความสะอาดบริสุทธิ์มากยิ่งขึ้น (Qardhawi, 1991:2.915)

เรื่องของการจ่ายชะงากฐกรกิจสมัยใหม่ ส่วนในเรื่องของหลักการบริหารชะงากฐแบบครบวงจร ยังไม่เข้าใจมากยิ่งขึ้น ทำให้ระบบชะงากฐการค้าไม่สามารถนำมาใช้ได้ ในอำเภอสิงหนคร¹

2 คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดไม่สามารถตั้งองค์กรเพื่อจัดเก็บชะงากฐในอำเภอสิงหนครได้ เพราะจะทำให้รายได้ของผู้ที่เคยได้รับประโยชน์จากชะงากฐในชุมชนลดน้อยลง

ในเรื่องนี้ แผน หิมสุวรรณ ซึ่งเป็นโต๊ะครูสอนปอเนาะอยู่ในเขตอำเภอสิงหนคร ได้ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า “ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากผู้รับชะงากฐในแต่ละชุมชนมีมาก และบุคคลเหล่านี้ส่วนมากเป็นญาติหรือเป็นที่นับถือของคนที่ย้ายชะงากฐ ดังนั้นถ้าหากมีการจัดเก็บชะงากฐและแจกจ่ายออกไปอย่างเป็นระบบ ในมุมมองของบุคคลเหล่านี้ คือ การที่จะต้องนำรายได้จากชะงากฐที่ตัวเองเคยได้รับไปแบ่งให้แก่บุคคลอื่น ทำให้รายได้ของตัวเองลดน้อยลงไป ซึ่งเป็นที่แน่นอนว่าพวกเขาเหล่านี้พยายามที่จะขัดขวาง เพื่อไม่ให้การจัดเก็บชะงากฐในอำเภอสิงหนครเกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ ”²

3. ชาวมุสลิมในอำเภอสิงหนครมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการแจกจ่ายชะงากฐอย่างเป็นระบบทำให้การจัดตั้งองค์กรชะงากฐไม่ประสบความสำเร็จ

การที่เป็นเช่นนี้ ร่อเจด บูร์นวิจิตร ประธานชมรมอิมามอำเภอสิงหนคร³ ได้ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า ในหลายท้องที่ เมื่อคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดจัดตั้งองค์กรชะงากฐขึ้นมาแล้ว มักจะมีปัญหาในการแจกจ่ายชะงากฐอย่างไม่ทั่วถึงตามมุมมองของสมาชิกในชุมชน จนทำให้เกิดปัญหาแตกแยกและทำอะไรไม่ได้เลย

ความสำคัญและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบระบบการบริหารชะงากฐตั้งแต่ยุคของท่านนบีมุฮัมมัด คือถลัถลอสฺ จนถึงสมัยของเคาะลีฟะฮ์ทั้งสี่ และสมัยของเคาะลีฟะฮ์อุมัยยิด บินอับดุลอาซิซ
2. ได้ทราบวิธีการแจกจ่ายชะงากฐของชาวมุสลิมในอำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา
3. ได้ทราบทัศนคติเกี่ยวกับการจัดระบบชะงากฐของชาวมุสลิมในอำเภอสิงหนครจังหวัดสงขลา
4. ได้ทราบระบบที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในอำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

¹ ร่อเจด บูร์นวิจิตร (สัมภาษณ์) , 5 มกราคม 2545

² แผน หิมสุวรรณ (สัมภาษณ์) , 6 มกราคม 2545

³ ร่อเจด บูร์นวิจิตร (สัมภาษณ์) , 15 สิงหาคม 2547

ขอบเขตของการวิจัย

เนื่องจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาระบบการจัดการชะงาชูและการประยุกต์ใช้ในสังคมมุสลิมอำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นการศึกษาทบทวนเอกสารเฉพาะการจัดระบบการจัดเก็บและแจกจ่ายทรัพย์สินเท่านั้น พร้อมกับศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะต่าง ๆ โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการนำระบบชะงาชูมาใช้ ซึ่งประกอบด้วย

1. อิหม่าม คอเต็บ บิหลั่น ในเขตอำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา 16 มัสยิด จำนวน 48 คน
2. นักธุรกิจหรือผู้ที่ต้องจ่ายชะงาชูในเขตอำเภอสิงหนคร จำนวน 15 คน
3. ผู้รู้ศาสนาอิสลามจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามและจากชุมชนในเขตอำเภอสิงหนคร จำนวน 9 คน

โดยมุ่งศึกษาลักษณะการจัดเก็บและแจกจ่ายชะงาชูการค้าและการทำธุรกิจในรูปแบบต่าง ๆ และศึกษามัสยิดที่มีการจัดเก็บชะงาชูอย่างเป็นระบบของอำเภอสิงหนคร

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ระบบชะงาชู หมายถึง วิธีการจัดเก็บและแจกจ่ายชะงาชูการค้าและธุรกิจอย่างมีระเบียบแบบแผน ซึ่งประกอบด้วย
 - 1.1 ผู้จัดเก็บและบริหารชะงาชู ได้แก่ คณะกรรมการบริหารกองทุนชะงาชู
 - 1.2 ผู้จ่ายชะงาชู เป็นบุคคลที่มีรายได้สุทธิครบปีคิดขึ้นต่ำตามที่ศาสนากำหนด
 - 1.3 การจ่ายชะงาชู ต้องอยู่ในพิภคต่ำสุด 39,500 บาท¹ จ่ายในอัตรา 2.5 %
 - 1.4 มีการจ่ายชะงาชูตามรอบปี หรือเมื่อเสร็จจากการเก็บเกี่ยว
 - 1.5 จ่ายให้แก่บุคคล 8 ประเภท
2. การประยุกต์ใช้ หมายถึง การนำรูปแบบการจัดระบบของชะงาชูมาประยุกต์ใช้ให้เป็นรูปธรรม
3. ชะงาชูในที่นี้หมายถึง ส่วนของทรัพย์สินที่ได้นำมาลงทุนเพื่อทำการค้าขายและทำธุรกิจ หลังจากครบปี หักหนี้ยืมสิน และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการค้าและธุรกิจออกไปแล้วยังครบพิภคขึ้นต่ำที่ต้องจ่ายชะงาชู ส่วนของทรัพย์สินที่ครบพิภคดังกล่าว ต้องจ่ายให้แก่บุคคล 8 ประเภทตามที่อัลลอฮ์ (สุบหานะฮฺ) กำหนดดังนี้

¹ จำนวนเท่ากับทองคำหนัก 84.8 กรัม วันที่ 25 เดือนพฤษภาคม 2545

1. ฟะกีร์ (คนอนาถา)
2. มิสกีน (คนจน)
3. อามิล (เจ้าหน้าที่จัดเก็บซะกาซ)
4. มุฮัลลัฟ (คนที่เพิ่งเข้ารับอิสลาม)
5. ริกออบ (การไถ่ทาส)
6. เฆาะริม (ผู้มีหนี้สิน)
7. สะบีลิลลาฮฺ (นำไปใช้ในหนทางของอัลลอฮฺ)
8. อิบนิสะบีล (ผู้ที่อยู่ระหว่างเดินทางขาดเงิน)

อัลกุรอาน อัลหะดีษ เอกสารงานที่เกี่ยวข้อง

1. อัลกุรอาน

ในอัลกุรอานที่มีคำว่า อัซซะกาซ (الزكاة) ที่เป็นมะริฟะฮฺ (วิสามัญนาม) และไม่ว่าจะเป็น พหูพจน์หรือเอกพจน์ ได้มีการระบุไว้ในอัลกุรอาน 26 ครั้ง (sakhr .1996.The Holy Quran.-computer program-) เช่น อัลลอฮฺ สุบฮานะฮฺฯ ได้กล่าวไว้ว่า

(الَّذِينَ إِنْ مَكَانَهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَتَوْا الزَّكَاةَ وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ)
 (وَلِلَّهِ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ .)

ความว่า “ บรรดาผู้ที่เราให้พวกเขามีอำนาจในแผ่นดินคือบรรดาผู้ที่ดำรงอะหมาด ถวายซะกาซ อัจเจริมีให้ทำความดี และห้ามปรามจากความชั่ว และนั่นเป็นปลายทางของกิจการทั้งหลายย่อมกลับไปหาอัลลอฮฺ ”

(สุเราะฮฺอัลหัจญ์ : 41)

และมีคำว่าซะกาซ (الزكاة) ที่เป็นนะกิเราะฮฺ (สามัญนาม) ไม่เกี่ยวข้องจะเป็นเอกพจน์หรือพหูพจน์ และหมายถึงซะกาซโดยตรง ได้มีการระบุไว้ในอัลกุรอาน 1 ครั้ง คือ

(وَمَا آتَيْتُمْ مِنْ رَبِّا لِيَرْبُؤَا فِي أَمْوَالِ النَّاسِ فَلَا يَرْبُؤَا عِنْدَ اللَّهِ وَمَا آتَيْتُمْ مِنْ زَكَاةٍ تُرِيدُونَ وَجْهَ اللَّهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُضْعِفُونَ)

ความว่า “และสิ่งที่คุณเจ้าจ่ายออกไปจากทรัพย์สิน(ดอกเบี้ย) เพื่อให้มันพอคุณในทรัพย์สินของมนุษย์ มันจะไม่พอคุณ ณ ที่อัลลอฮ์ และสิ่งที่คุณเจ้าจ่ายไปจากชะกาฮฺโดยคุณเจ้าปรารถนาพระพักตร์ของอัลลอฮ์ จนเวลานี้ คือกลุ่มผู้ได้รับการตอบแทนอย่างที่ดี”

(สุเราะฮ์อิรรัม : 39)

ใช้คำว่า “จ่าย” (انفق) แต่โดยนัยยะแห่งความหมายคือ การจ่ายชะกาฮฺทั้งหมด 14 อย่าง เป็นคินว่า อัลลอฮ์ (สิบหามะฮฺ) ได้กล่าวไว้ว่า

(يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا كَسَبْتُمْ وَمِمَّا أَخْرَجْنَا لَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ)

ความว่า ได้ให้แล้วสำหรับทุกสิ่งทุกอย่าง พวกท่านจงจ่ายจากสิ่งที่คุณเจ้าหามาได้ จากสิ่งดี ๆ ทั้งทุกอย่าง และจากสิ่งที่ดี ๆ ให้มันออกมาจากแผ่นดินเพื่อคุณเจ้า ”

(อัลปะเกาะเราะฮ์ ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ 267)

ส่วนที่ใช้คำว่า (صدقة) หมายถึง การบริจาค และโดยนัยยะแห่งความหมายคือ การจ่ายชะกาฮฺ มีทั้งหมด 6 แห่งด้วยกัน เช่น อัลลอฮ์ (สิบหามะฮฺ) ได้กล่าวว่า

(خذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا)

ความว่า เจ้าจงเอาส่วนหนึ่งจากทรัพย์สินอันดีของคุณเจ้ามาเป็นทาน เพื่อให้ทำให้พวกเขาบริสุทธิ์ และล้างมลทินให้พวกเขาด้วยส่วนที่เป็นทานนั้น

(อัลเตาบะฮ์ ส่วนหนึ่งจากอายะฮ์ 103)

และอัลกุรอาน ได้กล่าวถึงกลุ่มผู้มีสิทธิรับชะกาฮฺไว้ในสุเราะฮ์อัลเตาบะฮ์ ใองการที่ 60 ว่า

(إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسْكِينِ وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمَوْلَىٰ قَلْبُهُمْ وَفِي الرِّقَابِ وَالْغَارِمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَابْنِ السَّبِيلِ فَرِيضَةٌ مِنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ)

ความว่า. แท้จริงทานทั้งหลาย(ชะกาฮฺ) สำหรับบรรดาผู้ที่ยากจน และบรรดาผู้ที่ขัดสน และบรรดาเจ้าหน้าที่ในการรวบรวมมัน และบรรดาผู้ที่หัวใจของคุณเจ้าใกล้ชิดกับอัลอิสลาม และในการไถ่ทาส และบรรดาผู้ที่มันนั้นอันดี และในหนทางของอัลลอฮ์ และผู้ที่อยู่ระหว่างเดินทาง

ทางเท่านั้น ทั้งนี้เป็นบัญญัติอันจำเป็นที่ได้กำหนดมาจากอัลลอฮ์ และอัลลอฮ์ย่อมรู้จักทั้ง
ปรีชาญาณยิ่ง

(สุเราะฮ์อัลเตาบะฮ์ โองการที่60)

(sakhr .1996.The Holy Quran.-computer program-)

2. หะดีษ เอกสารงานที่เกี่ยวข้อง

หะดีษ ถือได้ว่าเป็นหลักฐานอันดับสองรองลงจากอัลกุรอาน และเป็นสิ่งที่มากำหนด
บทบัญญัติเพิ่มเติมหรือชี้แจงเรื่องราวที่อัลกุรอาน ได้บอกไว้อย่างรวบรัด ดังนั้นจะเห็นได้ว่าในเรื่อง
ของชะกาสุ บทหะดีษมีการกำหนดบัญญัติเพิ่มเติมและชี้แจงเรื่องราวต่าง ๆ ที่อัลกุรอาน ได้เคยระบุ
เอาไว้ ให้มีความหนักแน่นมากยิ่งขึ้น ดังเช่นในเรื่องของชะกาสุการค้ำ ได้มีการกล่าวไว้แบบรวบ
รัดในสุเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์ อายุษที่ 267 ภายหลังจากนั้นท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุฯ ได้กล่าวชี้แจง
เรื่องนี้ไว้ โดยมีสายรายงานจากท่านสะมะเราะฮ์ฮิบินญุนคุบได้กล่าวไว้ว่า

((عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ كَانَ يَأْمُرُنَا أَنْ نُخْرَجَ الصَّدَقَةَ مِنَ الَّذِي نُعَدُّ لِلْبَيْعِ))

ความว่า ได้มีสายรายงานจากท่านสะมะเราะฮ์ฮิบินญุนคุบว่า " ท่านรَسُولัลลอฮ์ได้ชี้แจงให้เราด้วย
ชะกาสุการค้ำที่พวกเราได้เตรียมไว้เพื่อขาย "

(รายงานโดย อบีดาวูด หะดีษที่ 1335.)

อัลกีอรรฎอวีย์ได้กล่าวไว้ว่า ในหนังสือวิชาการสาขาต่าง ๆ ของอิสลาม ให้ความสำคัญถึง
เรื่องชะกาสุไว้เป็นการเฉพาะดังนี้

นักวิชาการทางด้านตัฟสีรกุรอาน¹ ได้บรรยายเรื่องของชะกาสุไว้อย่างละเอียดในอายะฮ์²
ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับชะกาสามากมาย เช่น อายะฮ์ที่ 267 ในสุเราะฮ์ อัลบะเกาะเราะฮ์ในอายะฮ์ที่ 34,
60, 103 ในสุเราะฮ์อัลเตาบะฮ์ เป็นต้น

นักวิชาการทางด้านหะดีษ ได้นำเสนอเรื่องเกี่ยวกับชะกาสุแยกไว้เป็นบท โดยเฉพาะอย่าง
ยิ่งในหนังสือสอเหียะห์บุคกอรีย์ ได้รวบรวมเรื่องชะกาสุที่เป็นหะดีษ มัรฟูอ์³ ไว้ถึง 172 หะดีษ

¹ อรรถาธิบายอัลกุรอาน

² โองการ

³ คือ หะดีษที่มีการหาตพิงถึงนเกือบอย่างถูกต้อง

คนยากจนดังกล่าว โดยการนำเงินไปมอบให้แก่พวกเขาเหล่านี้ในรูปแบบของชะกาสุ ซึ่งถือได้ว่าเป็นเป้าหมายหนึ่งของการจ่ายชะกาสุ คือ การช่วยเหลือคนยากจนให้มีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างพอเพียงนั่นเอง ”

อัลบาสา ¹ (1981:124) ได้กล่าวถึงสังคมที่มีความสมดุลย์ได้ด้วยระบบบริหารชะกาสุที่ดีไว้ว่า “ในสังคมที่มีระบบบริหารชะกาสุที่ดี ถือว่าเป็นสังคมที่มีระบบประกันอยู่ในตัวมันเอง หรืออาจจะถือได้ว่าเป็นสังคมที่มีความสมดุลระหว่างหน้าที่ กับสิทธิที่ควบคู่กันไป โดยการจ่ายชะกาสุทรัพย์สินเป็นที่รู้ของคนทั่วไปว่าจะจ่ายให้แก่ใคร อย่างหนึ่งที่ต้องควบคู่กับการจ่ายดังกล่าว คือ การให้คนจนมีการเป็นอยู่ที่ดี มีความมั่นคงในการดำเนินชีวิต ”

ชะกาสุที่มีการบริหารอย่างเป็นระบบ อาจจะเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาชุมชนมุสลิม สุพจน์ โกวิทยา ได้กล่าวไว้ในรายงานวิชาการเรื่องกองทุนชะกาสุ การพัฒนาชุมชนในแนวทางวัฒนธรรมอิสลามว่า “ หากเรายึดถือกันว่าการพัฒนาชนบท เป็นการทำให้ประชาชนในชนบทที่ด้อยโอกาสในทางเศรษฐกิจและสังคม ได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและสามารถช่วยเหลือตนเองได้มากขึ้น พร้อมทั้งปรับตัวให้เข้ากับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม การพัฒนาหมู่บ้านควนโต๊ะเหลง โดยอาศัยรูปแบบกองทุนชะกาสุ กองทุนในแนวทางวัฒนธรรมอิสลามน่าจะเป็นการพัฒนาชนบทที่นำไปสู่ขั้นระยะดังกล่าวได้ ”

อาซิส พิทักษ์คุมพล ² ได้กล่าวไว้ในเรื่องของการบริหารชะกาสุว่า “ ส่วนการบริหารชะกาสุโดยองค์กรมัสยิด ไม่ได้ถือว่าเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในสังคมมุสลิมในจังหวัดสงขลา ขณะเดียวกันทุกครั้งที่มีการจัดตั้งเป็นองค์กรขึ้นมา ส่วนมากมักจะไม่สามารถประสบความสำเร็จ สืบเนื่องมาจากองค์กรบริหาร ไม่มีความชัดเจนในการเก็บและแจกจ่ายที่จะทำให้ผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินมีความมั่นใจว่าทรัพย์สินที่จ่ายไปนั้นถูกต้องเพียงใด และยังมีการขัดแย้งอยู่ในผู้นำชุมชนเกี่ยวกับเรื่องของการจัดเก็บชะกาสุเข้าสู่องค์กร จะอย่างไรก็ดี ตอนนี้องค์กรกรรมการอิสลามก็มีความพยายามที่จัดตั้งองค์กรชะกาสุและจัดระเบียบในการจัดเก็บ ³

จากการให้สัมภาษณ์ของอาซิส พิทักษ์คุมพล เกี่ยวกับการจัดตั้งองค์กรบริหารชะกาสุส่วนหนึ่งไปตรงกับการเสนอแนวคิดของท่านหุเสน อับดุลลอฮ์ ⁴ (1979:45) ที่กล่าวว่า “ เพื่อให้เกิด

¹ เป็นนักวิชาการอิสลาม และเป็นอาจารย์ชำนาญทางด้านวิชาวัฒนธรรมอิสลามและวัฒนธรรมตะวันตก

² ประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลา

³ อาซิส พิทักษ์คุมพล. (สัมภาษณ์), 2 มิถุนายน 2545

⁴ อาจารย์เศรษฐศาสตร์ประจำมหาวิทยาลัย อัลอิชซุ ประเทศซีเรีย

ความมั่นคงและการบริหารบรรลุตามเป้าหมาย องค์การชะกาสุ (บัยตุลชะกาสุ) จะต้องมีรูปแบบดังต่อไปนี้

1. กฎหมายในหมวดของชะกาสุต้องบอกเป้าหมายในการจัดตั้งหน่วยงานหรือองค์กรอย่างชัดเจนว่า เป็นการจัดตั้งขึ้นมาเพื่อทำตามบัญญัติของอัลลอฮ์ สุภทานะฮฺฯ และเพื่อต้องการบริหารชะกาสุโดยตั้งอยู่ในรูปแบบของอิสลาม

2. จะต้องกำหนดแนวทางการบริหารของหน่วยงานและองค์กรอย่างชัดเจน เพื่อให้คนจ่ายชะกาสุเกิดความมั่นใจในเงินที่จ่ายชะกาสุ และแน่ใจได้ว่าเงินที่จ่ายออกไปนั้นได้นำไปใช้อย่างเป็นระบบ และพวกเขาจะต้องรู้ว่าชะกาสุที่จ่ายไปนั้น จ่ายไปในหนทางที่ถูกต้องตามหลักศาสนา และสร้างประโยชน์ให้แก่ใครอย่างไรบ้าง

3. รัฐบาลต้องกำหนดกฎหมายรองรับหน่วยงานหรือองค์กรชะกาสุ และให้อำนาจในการจัดเก็บ ขณะเดียวกันต้องควบคุมดูแลเกี่ยวกับรายรับและรายจ่ายต่าง ๆ

4. ในเรื่องของทรัพย์สินที่ได้รับจากการเก็บชะกาสุ ต้องมีการจ่ายออกไปในกลุ่มบุคคลเปิดประเภทที่ศาสนากำหนดไว้เท่านั้น ซึ่งรัฐไม่มีสิทธิในการนำทรัพย์สินเหล่านี้ไปใช้จ่ายในทางอื่น หรือแม้กระทั่งนำไปใช้ในรูปแบบของการขิมก็ตาม

5. หน่วยงานหรือองค์กรชะกาสุสามารถทำโครงการอะไรก็ได้ที่เป็นเป้าหมายเกี่ยวกับการประกันสังคมในรูปแบบอิสลาม เช่น โครงการสร้างที่พักที่อยู่อาศัยสำหรับคนยากจน หรือคนพิการ เป็นต้น

6. หน่วยงานหรือองค์กรชะกาสุ สามารถช่วยเหลือมุสลิมที่ประสบภพภัยต่าง ๆ ได้อย่างทั่วถึงทุกพื้นที่

7. ในหน่วยงานหรือองค์กรชะกาสุที่มีอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ หรือต่างประเทศ จะต้องมีการประสานงานกันอย่างต่อเนื่อง และต้องมีการแลกเปลี่ยนทั้งทางด้านแนวการปฏิบัติและงานด้านวิชาการ หรือด้านอื่น ๆ

8. หน่วยงานหรือองค์กรชะกาสุช่วงแรก ๆ ที่มีการเก็บชะกาสุ นั้น เป็นการควรสมอย่างยิ่งที่จะต้องมีการทำอย่างเป็นขั้นตอนก่อนที่จะนำระบบชะกาสุมาใช้อย่างจริงจัง ขั้นแรกอาจจะชี้ให้ประชาชนเห็นถึงความสำคัญของชะกาสุที่มีอยู่ในอัลกุรอานและอัลหะดีษ โดยการประชาสัมพันธ์ด้วยวิธีการต่าง ๆ ซึ่งในช่วงแรกอาจจะมีการจัดเก็บชะกาสุโดยไม่มีการบังคับใด ๆ

9. ส่วนผู้บริหารชะกาสุ และที่ปรึกษานั้น ต้องได้รับการคัดเลือกมาจากผู้ที่เชื่อถือได้ตามหลักการศาสนา ดังที่อับดุลลาฮ์ได้กล่าวไว้ในหนังสืออัลเคาะรอต(الخراج)ว่า “ ท่านต้องเลือกบุคคลที่ได้รับการเชื่อถือได้ และเป็นคนที่ท่านวางใจได้ในการปฏิบัติหน้าที่ แล้วแต่งตั้งให้ไปเก็บรวบรวมชะกาสุตามหัวเมืองต่าง ๆ พร้อมกันนั้นเขาต้องถามแนวทางที่เลขปฏิบัติในการจัดเก็บ

ชะกาสุของชุมชนตามเมืองเหล่านั้นด้วย แล้วจึงให้พวกเขารวบรวมชะกาสุมาให้กับคนที่ท่านแต่งตั้งไว้ ”

วิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่องระบบชะกาสุและการประยุกต์ใช้ในสังคมมุสลิม อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา เป็นการวิจัยทั้งเอกสารและภาคสนาม เพื่อศึกษาลักษณะการนำระบบชะกาสุมาประยุกต์ใช้ในอำเภอสิงหนคร โดยครอบคลุมถึงการจัดการในรูปแบบต่าง ๆ พร้อมกันนั้นเพื่อศึกษาถึงรายละเอียดปลีกย่อยต่าง ๆ ที่สมควรปรับปรุงและเพิ่มเติมในการรับและแจกจ่ายชะกาสุ

ในการวิจัยเอกสารดำเนินการขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. รวบรวมเอกสารและข้อมูลชั้นปฐมภูมิและทุติยภูมิที่เกี่ยวข้องกับระบบชะกาสุ เช่น หนังสืออัลเคาะรอด ของอบียูสุฟ และอะหฺกามุสสุนฎอญีเยซุ ของท่านอบีหะสันอัลมาวัรุดดีย์ เป็นต้น
2. แยกข้อมูลเอกสารตามหัวข้อใหญ่และหัวข้อย่อย ค้นหาข้อมูลที่มีความสัมพันธ์กับหัวข้อย่อยดังนี้

2.1 หัวข้อใหญ่

ระบบชะกาสุในหลักการอิสลาม

2.2 หัวข้อย่อย

นิยามของคำว่าชะกาสุ.....

สถานภาพของชะกาสุในหลักการอิสลาม

แนวคิดและเป้าหมายของชะกาสุ.....

ประวัติและความเป็นมาของการบริหารชะกาสุ.....

 ยุคนบีมุฮัมมัด คือลลัลลอฮุ.....

 ยุคอบูบักร รอฎียัลลอฮุอันฮุ.....

 ยุคอุมัร รอฎียัลลอฮุอันฮุ.....

 ยุคอุษมาน รอฎียัลลอฮุอันฮุ.....

 ยุคอลี รอฎียัลลอฮุอันฮุ.....

 ยุคอุมัร อิบนิอัब्ดุลอาซิซ.....

ระบบบริหารจัดการชะกาสุ

 หน้าที่ในการจัดเก็บ.....

 ทรัพย์สินที่ต้องจ่ายและจัดเก็บในระบบชะกาสุ.....

 วิธีการบริหารในการแจกจ่าย.....

การบริหารชะงาชูในอำเภอสิงหนคร.....

สำหรับภาคสนาม ประกอบด้วยประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่

- 1.1 คณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิดในเขตอำเภอสิงหนคร ที่ได้ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลา ทั้งหมด 16 มัสยิด มัสยิดละ 15 คน เท่ากับจำนวน 240 คน
- 1.2 โต๊ะครูที่มีป้อนะตั้งอยู่ในเขตอำเภอสิงหนคร จำนวน 1 คน
- 1.3 ผู้รู้ที่สอนหนังสือเกี่ยวกับหลักการอิสลามตามมัสยิดหรือตามหมู่บ้านในเขตอำเภอสิงหนคร จำนวน 8 คน
- 1.4 นักธุรกิจและผู้เข้าข่ายต้องจ่ายชะงาชู จำนวน 120 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการเลือกกลุ่มตัวอย่างดังต่อไปนี้

2.1 การเลือกสถานที่เก็บข้อมูลภาคสนาม เลือกเฉพาะเจาะจงในพื้นที่ที่มีมัสยิดเท่านั้น เนื่องจากเป็นศูนย์รวมกิจกรรมทางด้านศาสนาของมุสลิมโดยตรง และโดยมีกลุ่มเป้าหมายดังต่อไปนี้

2.2.1 มัสยิดในเขตอำเภอสิงหนคร

ในการเลือกมัสยิดกำหนดวิธีการดังนี้

2.1.1 มัสยิดในเขตอำเภอสิงหนคร ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนจากสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดสงขลา จำนวน 16 มัสยิด

2.1.2 เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีเลือกแบบระดับชั้น (Proportional stratified random sampling) คือ เลือกระดับอิหม่าม คอเต็บ และบิหลันทุกมัสยิด มัสยิดละ 3 คน รวม 48 คน

2.1.2 โต๊ะครูจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในเขตอำเภอสิงหนครมี 1 แห่ง มีชื่อ ว่าโรงเรียนศอลาหุดดีน จำนวน 1 คน โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2.1.3 ผู้รู้ที่สอนหนังสือเกี่ยวกับหลักการอิสลามตามมัสยิด หรือตามหมู่บ้านต่าง ๆ ในเขตอำเภอสิงหนครทั้งหมด จำนวน 8 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling)

เหตุผลที่เลือก เพราะบุคคลเหล่านี้เป็นผู้ที่สอนศาสนาอิสลามจนได้รับความเชื่อถือจากชาวบ้าน พร้อมกันนั้นบางคนยังมีส่วนเกี่ยวข้องกับการรับชะกาฮจากชาวบ้าน

2.1.4 นักธุรกิจและผู้ที่เกี่ยวข้องที่ต้องจ่ายชะกาฮในเขตอำเภอสิงหนคร จวน 120 คน

ในการเลือกผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยมีวิธีดังนี้

2.1.4.1 เลือกรายชื่อแก่นักธุรกิจและผู้ที่เกี่ยวข้องการจ่ายชะกาฮทั้งหมดจำนวน 120 คน

2.1.4.2 นำรายชื่อเหล่านั้นมาจับสลาก เพื่อนำมาเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน

เหตุผลที่เลือกจำนวน 15 คน เพราะโดยสภาพพื้นที่ ประชากรที่อยู่ในพื้นที่นี้มีความเป็นอยู่และการทำธุรกิจไม่แตกต่างกันมากนัก ซึ่งทำให้ไม่มีผลในการวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักธุรกิจและผู้ที่เกี่ยวข้องต้องจ่ายชะกาฮ เนื่องจากเป็นกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการจ่ายชะกาฮโดยตรง ซึ่งถือว่าสะดวกเสียมิได้

รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 72 คน

เครื่องมือในการวิจัย

สร้างแบบสอบถามเพื่อเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบเครื่องมือใหม่ และจากกลุ่มตัวอย่าง แบบสอบถามแต่ละชุดแบ่งเป็นสามส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามปลายปิด เกี่ยวกับสภาพทั่วไปในชุมชน

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติของผู้ตอบต่อการนำระบบชะกาฮมาประยุกต์ใช้ในสังคมปัจจุบัน พร้อมกับมีคำถามแบบปลายเปิด เพื่อเสนอแนะในการจัดเก็บชะกาฮ

เก็บรวบรวมข้อมูล

นำหนังสือขอความช่วยเหลือในการวิจัยจากอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ไปยื่นต่ออธิการบดี คอเด็บ บิห์ลัน และนักธุรกิจในพื้นที่ที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย

ส่วนข้อมูลด้านเอกสาร เป็นข้อมูลเกี่ยวกับระบบชะกาฮในหลักการอิสลาม โดยมุ่งศึกษาดำรงต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการบริหารระบบชะกาฮในตอนต้นจนถึงปัจจุบัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. นำข้อมูลมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์
2. วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อตอบปัญหาการวิจัยและเพื่อทดสอบสมมุติฐาน
3. ใช้สถิติบรรยาย โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) จากข้อมูลที่ได้ ในที่นี้หมายถึงทักษะคิดค่า

เฉลี่ย \bar{X} อยู่ในระดับ 2.33-3.00 ถือว่าเห็นด้วยอย่างยิ่ง 1.67 – 2.32 ถือว่าเห็นด้วย และ 1.00-1.66 ถือว่าไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

4. วิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปเพื่อทดสอบสมมุติฐาน